

Ігор Бриндак

У цьому номері ми поговоримо про фільм «Хроніки Нарнії, який є екранізацією знаменитої епопеї англійського письменника Клайва Стейпла Люїса. І хоча за жанром це є фентезі, ми бачимо, що книга і фільм мають багато чого повчального для сучасного життя.

Отож спочатку була книга. У 1950 році Клайв Стейпл Люїс написав повість «Лев, біла відьма і шафа», яка стала першою частиною «Хронік Нарнії», а загалом вийшла епопея, яка в себе вміщає сім повістей, число, доречі, досить символічне з християнської точки зору. Від початку виходу цих книг їх успіх у читацької аудиторії був надзвичайно великим. Тому не дивно, що кінематографісти бажали цю епопею екранізувати. Вже у 1967 році з'явився серіал «Хроніки Нарнії»; у 1974- року - мультфільм; у 1988-90 роках телеканал BBC випустив новий серіал, який охопив 4 частини «Хронік Нарнії»; «Лев, біла відьма, шафа»; «принц Каспіан»; «Підкорювач зорі»; «Срібне крісло». І нарешті у 2005-му американський режисер Ендрю Адамсон здійснив широкомасштабну екранізацію «Лева, білої відьми і шафи» із застосуванням нових технологій. Фільм був сприйнятий дуже позитивно глядацькою аудиторією. У 2008 той же режисер випустив наступну частину «Хронік» - «Принц Каспіан», а у 2010 вже як сценарист разом із режисером Майклом Ептедом вони випустили «Підкорювача зорі». На сьогодні іде праця над екранізацією «Срібного крісла».

Оскільки глядацька аудиторія найкраще знає екранізації «Хронік Нарнії», здійснені Ендрю Адамсоном, то мова у нашій статті піде саме про них. Головними героями «Хронік Нарнії» є четверо дітей, брати і сестри Певенсі: Пітер, Едмунд, Сюзен і Люсі. Вони

живуть у 40-х роках ХХ століття в Англії. Але у незвичний спосіб переносяться у паралельний світ і там потрапляють у чарівну країну Нарнію, населену дивовижними істотами. Іноді вони потрапляють туди всі четверо, а іноді тільки двоє, і ще у компанії зі своїм кузенком Юстасом. Країна Нарнія часто стає жертвою різних зовнішніх агресій. Певенсі очолюють боротьбу нарнійців за свободу і навіть за саме існування. Аще над Нарнією та під усім паралельним світом царює могутній лев Аслан, який і створив Нарнію. І волею Аслана всі четверо Певенсі стають королями Нарнії.

На перший погляд, все виглядає, як класичне фентезі. Але читачі, напевне, здивуються, коли дізнаються, що такий топонім, як Нарнія, існує у нашому світі, а деякі з героїв «Хронік» мали своїх реальних прототипів (про це все розповідається у статті «Де знаходиться Нарнія», яка є на сайті нашої семінарії). Однак і ті, хто читав епопею Люїса, і ті, хто дивився фільм, мабуть, чули, що «Хроніки Нарнії» - це насправді алегоричний переказ Святого Письма, де в образі Лева Аслана представлений сам Ісус Христос. Спаситель так поданий не через те, що лева вважають царем звірів, а тому, що так власне Христа називає Біблія: «Не плач, ось переміг лев із коліна Юди, паросток Давида» (Од 5,5). Цікаво, що ці слова із книги Одкровення містяться на початку молитви екзорцизму - ритуалу по вигнанню злих духів. Але повернімося до фільму. Коли переглядаємо «Хроніки Нарнії», то бачимо знайомі паралелі не тільки із Вічною Книгою, але також і нашою вітчизняною історією. Нарнійці, як народ, часто зазнають поневолення або агресій з боку недружелюбних царів. Їх намагалися не просто завойовувати, але і взагалі знищити. При тому в хід йшла як груба військова сила, так і різноманітні підступи та обмани, те, що ми сьогодні називаємо гібридною війною. Цікаво, що в «Принці Каспіані» показано, що у деяких злочинах, які здійснили завойовники-тельмарини, вони підступно звинувачують нарнійців. Чи це Вам щось нагадує?

У той же час нарнійці виходять переможцями, але тільки тоді, коли вони і їхні королі є слухняні Аслану. Тобто фактично справжнім царем Нарнії є Аслан. І народ є свобідним тільки тоді, коли сам визнає цього правителя. Цю правду ми також можемо віднести і до нашої ситуації. Той факт, що Христос є володарем усього світу, мав би бути очевидним для кожного християнина. Але Спаситель не бажає царювати над нами як над маріонетками. Він бажає, щоб ми самі визнали Його як головного Володаря і над усім світом, і над нашою державою, і над собою. І тоді побачимо реальні зміни, так само, як їх побачили нарнійці, коли визнавали над собою панування Аслана.

Якщо хтось думає, що так буває тільки у фентезі, то помиляється. Свого часу в нашому часописі була стаття про св. Жаннуд Арк («Орлеанська Діва у кінематографі», «Слово» №(2: 2017- 2: 2018).Ця подвижниця не просто організувала визволення свого народу від чужої агресії. Вона, у першу чергу, закликала і короля, і своїх воїнів, і навіть ворогів визнати, що Франція належить Царю Небесному. Навіть на прапорі вмістила надпис: «По

волі Царя Небесного». І тому своє військо вона перетворила у Божу армію, яку постійно супроводжували священники, викорінюючи з неї аморальність і уділяючи воїнам святи Таїнства. Подібного принципу дотримувалися ті хрестоносці, які 1571-го року розгромили у битві біля Лепанто турецький флот, який загрожував Італії, та переможці у Віденській битві 1683-го року. У всіх цих випадках християни об'єднувалися у Божу армію, з якої старалися усунути речі, які суперечать Божому Закону. І тому в кінці перемагали. Таким чином з Христом перемагають не тільки в кіно.

В «Хроніках Нарнії» також показано, що коли правителі керуються веліннями Аслана, то не тільки перемагають у війнах, а ще і вміють розумно вирішувати різні проблеми у мирний час. Особливо чітко це видно у «Підкорювачах зорі». За багатьма зовнішніми атрибутами Нарнія нагадує європейське середньовіччя. Щоправда, дехто з читачів такими порівняннями буде розчарований, адже прийнято вважати, що середньовіччя - це епоха жорстокості, темноти, мракобісся і т.д. Насправді, ці негативи траплялися не лише в цю епоху, але й в багатьох інших історичних періодах. Існував в той час і зворотній бік медалі. Ось що свого часу писав про ті часи папа Лев XIII (1878-1903): «Був час, коли філософія Євангелія правила Державами. У тому часі вплив християнської мудрості та її Божественна чеснота проникали в закони, закони, інституції, звичаї народів всіх категорій і всіх відносин цивільного суспільства... Так зорганізоване цивільне суспільство дало плід, повище всіх сподівань, пам'ять яких залишалася і залишиться записана як є в численних документах, що ніяка штучність супротивників не може нашкодити або заховати» (цит за Плініо Корреа де Олівейра «Революція і контрреволюція» Львів «Місіонер» 2017 ст 47-48). Хтось може заперечити, ніби папа у даному випадку є зацікавленою особою, а тому хвалить середньовіччя. Що ж, звернімося до особи незацікавленої. Це європейський філософ минулого століття Еріх Фромм (1900-1980), який за віросповіданням був юдеєм і деякий час навіть захоплювався марксизмом. Він пише: «У соціальних питаннях великі середньовічні мислителі дотримувалися цієї думки, що всі люди є рівними перед Божим обличчям, і що навіть найостанніша з них має безкінечну ціну. У сфері економіки вони навчали, що праця підносить людину, а не служить її деградації, що нікого не можна змушувати діяти проти його власного блага, що заробітна платня і ціна повинні існувати на принципах справедливості. Що стосується політики, тут вони навчали, що держава має керуватися моральними принципами і що закон та правосуддя мають бути базовані на християнській ідеї справедливості, і що взаємини між тими, хто править, і тими, ким правлять мають бути побудовані на взаємних зобов'язаннях» (Еріх Фромм «Иметьили быть» Москва «Прогресс» 1986 стр. 163). В іншому місці цей же філософ цитує слова Фрідріха Артура, з яким цілком солідарний: «Дійсно, якби історія Європи продовжувалась у дусі XIII століття і якби в ній повільно, але наступально розвивався дух наукового пізнання та індивідуалізму, то зараз ми б перебували у надзвичайно сприятливому становищі» (там же стр. 164). Зрозуміло, що вищезгадані особи не заперечували негативні явища середньовіччя, але все ж таки вони були впевнені, що світло тоді переважало над тінями. Таку ж думку хочуть до нас донести і «Хроніка Нарнії». Недаремно і сама епопея Люїса, і її екранізації у наш час викликають невдоволення в антихристиянському середовищі. Дуже часто в інтернеті можна натрапити на відгуки, начебто «Хроніки Нарнії» проповідують нетерпимість. Хоча

незрозуміло, як саме це вони роблять. Адже ані в повісті, ані у фільмі нарнійці на нікого не нападають, вони тільки захищають або себе, або інші країни, Але, на думку деяких сучасних антиклерикалів, все, що проповідує християнські ідеали, вже є нетерпимістю.

До всього сказаного варто ще додати, що у «Хроніках Нарнії» проповідуються такі чесноти, як чесність, мужність, жертвність, милосердя, а засуджується зрада, підступність, жорстокість. Заради всіх цих моментів ці фільми будуть дуже корисні для перегляду як дітьми, так і дорослими. Це стосується і самих повістей Люїса.

Ігор БРИНДАК, Там, де царює Аслан // СЛОВО №4 (84), грудень-лютий 2020-2021